

6. Иванов С. Інституційне забезпечення реалізації державної митної політики в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 83-89.

7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

8. Джафарова О. В. Правове регулювання дозвільної діяльності органів публічної адміністрації в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 6. С. 45-49.

9. Квеляшвілі І. Гармонізація національної митної політики з міжнародними нормами і стандартами в митній сфері. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1. С. 74-80.

Кузьменко Олександр Васильович

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», кандидат педагогічних наук, доцент

ПРАВознавство як навчальна дисципліна та засіб формування правової культури студентів

Нагальна необхідність формування правової культури студентів не викликає сумнівів. Існують різноманітні засоби впливу на цей процес, серед яких у першу чергу слід назвати ті, за допомогою яких студенти отримують правові знання та вміння. Якщо йдеться про студентів-юристів, то майже вся їх діяльність з опанування відповідної спеціальності полягає у вивченні правових та тісно пов'язаних з ними навчальних дисциплін. Якщо ж говорити про студентів неюридичних закладів вищої освіти, то одним із суттєвих чинників, який покликаний сприяти належному формуванню їхньої правової культури, є вивчення навчальної дисципліни «Правознавство». Саме тому ми вважаємо за доцільне зосередити свою увагу на ролі згаданої дисципліни в аспекті формування правової культури студентів неюридичних закладів вищої освіти. Вочевидь, глибокі правові знання та відповідні навички й позитивні установки можна сформуванню у першу чергу через високоякісне викладання навчальної дисципліни «Правознавство». Це зумовлене тим, що зазначена дисципліна є концентратом юридичних знань та акумулює основні, базові юридичні положення, що стосуються найрізноманітніших аспектів функціонування національної правової системи. Концептуально та змістовно навчальна дисципліна «Правознавство» з метою забезпечення студентів неюридичних навчальних закладів базовими знаннями з юриспруденції охоплює такі окремі блоки: 1) основи вчення про державу; 2) основи теорії права; 3) основи конституційного права; 4) основи цивільного права; 5) основи сімейного права; 6) основи трудового права; 7) основи адміністративного права; 8) основи кримінального права. Окремі робочі програми з цієї дисципліни охоплює й деякі інші блоки. Але, навіть виходячи з наведеного вище підходу, можна зробити висновок про те, що навчальна дисцип-

ліна охоплює як мінімум сім навчальних дисциплін, які стосуються засадничих аспектів юриспруденції. Кожна з цих дисциплін, яка у межах навчальної дисципліни представлена окремим блоком, охоплює той чи інших юридичний аспект, що здатен змістовно вплинути на формування правової культури та підвищити її. Якщо говорити про таку якість правової культури як розуміння правової природи сучасної держави, студент шляхом вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» отримує необхідну правову інформацію про ознаки держави, її юридичні параметри, механізм її функціонування тощо. Таку інформацію та відповідні позитивні юридичні настанови студент отримує завдяки засвоєнню основ вчення про державу, як складової навчальної дисципліни.

Розумінню студентами ключових параметрів правової держави та особливостей її розбудови сприяє вивчення основи теорії права та основ конституційного права України. Наведений аспект вважається одним з найважливіших у системі формування правової культури будь-якої особистості. Це зумовлено тим, що правова держава є найважливішим світовим надбанням, яке охоплює такі вузлові складові як верховенство права, поділ влади на гілки, існування незалежного, авторитетного та впливового суду, забезпечення законності та правопорядку. Вочевидь, всі ці іманентні властивості правової держави стосуються кожної людини, впливають на рівень її правової безпеки. Для формування правової культури студента як суб'єкта правомірної поведінки та активного учасника різноманітних правочинів, важливе значення має змістовий блок «Правознавства», у якому розкриваються основи цивільного права (особливості реалізації цивільних правовідносин, правовий статус фізичних та юридичних осіб, поняття та особливості цивільної правосуб'єктності, об'єкти цивільних прав, речі, їх правова класифікація, поняття, види та особливості правочинів, цивільно-правові договори, право власності та інші речові права, поняття права інтелектуальної власності, спадкування за законом і за заповітом тощо).

Важливою складовою правової культури є забезпечення законності, забезпечення правомірної поведінки, мінімізація аморальних учинків [1]. У цьому аспекті важливе значення має вивчення основ кримінального та адміністративного права у частині, що стосується реалізації адміністративної відповідальності. Наведені відповідні блоки навчальної дисципліни «Правознавство» розкривають такі питання: поняття та система кримінального права України; Кримінальний кодекс України; поняття та ознаки кримінального правопорушення; склад кримінального правопорушення; види та стадії вчинення кримінального правопорушення; обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння; обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання; покарання, його мета та види; особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх; поняття й види адміністративного правопорушення; поняття та особливості адміністративної

відповідальності; види адміністративних стягнень; особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. Як видно, всі вищенаведені питання безпосередньо стосуються забезпечення правомірної поведінки кожним суб'єктом, у тому числі й студентами. Адже кожна ситуація вимагає хоча б мінімум правових знань, які потрібні для того, щоб поведінка була правомірною, тобто такою, що відповідає приписам чинних правових норм. Наприклад, у разі нападу на особу, остання має право на необхідну оборону шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої у конкретній обстановці для негайного відвернення або припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Остання являє собою умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання чи обстановці захисту. Тобто, у разі такої екстраординарної ситуації як напад на особу, остання повинна діяти правомірно та у відповідності до чинного законодавства, а для цього вона повинна бути як мінімум обізнана з основами такого законодавства. Важливим аспектом становлення студента як майбутнього працівника, що буде виконувати відповідну трудову функцію, є формування правової культури у частині, що стосується його статусу як учасника трудових правовідносин. У цьому аспекті таке формування правової культури та її підвищення здійснюється за рахунок вивчення основ трудового права, де комплексно розкриваються всі необхідні для цього питання.

Отже, навчальна дисципліна «Правознавство» виступає як ефективний засіб формування правової культури у студентів неюридичних закладів вищої освіти через те, що її вивчення дозволяє отримати необхідні знання та певні практичні навички, які стосуються ключових аспектів формування та підвищення правової культури. Безперечно, такого результату можна досягти лише за умови належного викладання цієї дисципліни, творчого підходу до викладання відповідного матеріалу, збагачення теоретичного матеріалу практичними прикладами [2] та юридичними задачами (кейсами) як ефективним педагогічним інструментом [3], а також відповідального ставлення до навчального процесу як з боку викладачів, так і студентів.

Література:

1. Гусенко А. А. Поняття та сутність правової культури студентів. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Педагогіка*. Випуск 258. Том 270. С. 27-30.

2. Кузьменко О. В. Розвивальні практикуми з правознавства: навч.-метод. посібник. Харків: «Юрайт», 2022. 392 с.; Кузьменко О.В. Практичні завдання з правознавства: навч.-метод. посібник. Харків: «Юрайт», 2019. 346 с.; Кузьменко О. В. Завдання для олімпіади з правознавства як дидактична система. *Історія в рідній школі*. 2020. № 2. С. 18-28.

3. Кузьменко О. В. Юридичні задачі як педагогічний інструмент. *Історія в рідній школі*. 2021. № 1. С. 24–30.; Кузьменко О.В. Основи вчення про кримінальне правопорушення: навч. посібник. Харків: «Юрайт», 2021. 248 с.

Кушнір Володимир Анатолійович

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

студент бакалаврату, група 301-П, спеціальність 081 «Право»

ПОКРАЩЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Реформування та удосконалення правової системи є безперервним та багатограним процесом, адже важливим фактором сьогодення стає забезпечення ефективного захисту прав, свобод і інтересів особи від будь-яких посягань чи порушень, підтверджуючи європейську ідентичність українського народу і незворотність європейського курсу України, що закріплено в преамбулі Конституції України [1]. На сучасному етапі реформування правової системи виникає необхідність створення у відповідності з європейськими стандартами ефективного механізму примусового виконання судових рішень. Удосконалення системи правосуддя сприятиме утвердженню правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення – справедливого відновлення у розумні строки.

Для впровадження реформ Указом Президента України «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки» були визначені основні напрями та завдання реформування системи судів, зокрема, оптимізація судових витрат та процедур їх адміністрування з метою заохочення використання поза-судових способів врегулювання спору та інших важливих правових інститутів [2]. Ці заходи спрямовані на забезпечення ефективності роботи судової системи, подальше впровадження принципу верховенства права, забезпечення незалежності інститутів правосуддя від будь-якого політичного впливу та їх підзвітність суспільству, підсилення функціональних основ організації судової влади відповідно до стандартів захисту прав людини і цінностей, закріплених у Конституції України, міжнародних правових зобов'язаннях, які були ратифіковані парламентом та продовження впровадження міжнародних стандартів і кращих практик Ради Європи і Європейського Союзу.

В Законі України «Про судоустрій та статус судів» визначено, що виконання судової влади покладається виключно на суди, які утворюються в рамках встановленої законом системи. Процес вирішення правових питань повинен відбуватися у визначених законом процедурах судочинства, забезпечуючи доступність правосуддя для кожної